

160. ▶ KOSZTA JÓZSEF (1861-1949)

Berekháti tanya

Olaj, vászon, 62,5x77,5 cm
Jelezve jobbra lent: Koszta

Kezdő ár: 5 500 000 Ft / 17 742 EUR
Becsérték: 9 000 000 – 12 000 000 Ft
Estimated value: 29 032 – 38 710 EUR

1. Koszta József portréja, 1920-as évek

2. Az egykori berekháti Aranysziget malmai

„AMI JÓ, AZT ITT CSINÁLTAM...” – A BEREKHÁTI MALMOS KÉPEK

A brassói születésű Koszta József az 1910-es évek elején költözött az Alföldre. Innentől kezdve otthon adó tanyája, közvetlen környezete és helyi modelljei váltak festészetének elsődleges forrásává, ezért szentesi korszaka egységesnek mondható. Az itt készült művekkel sikerült Kosztának végképp karakteressé, másokéval össze nem téveszthetővé tennie saját stílusát, és ezt pár évvel később a nagyközönség előtt is bemutathatta. 1917-es Ernst Múzeumbeli kollektív kiállításával pedig, amelynek hatása egészen kivételes volt, hiszen két nap alatt 63 képét vásárolták meg, sikeres és elismert művésszé vált. Egy 1921-ben készült interjún, mikor már kilenc éve élt és dolgozott a szentes melletti tanyán, így vallott: **„Ami jó, azt itt csináltam, – mondja. – Ami igazán sikerült, az itt lett, ebben a környezetben...”**¹

Mielőtt saját "birtokra" tett volna szert a Szentes melletti Várfokon, Berekháton bérelt magának műteremmel járó tanyát Szentes város egykori polgármesterétől, dr. Lakos Imrétől. Ez a Lakos-tanyai bérlemény a Szentes határában húzódó lápos-vizes, Berekhátnak vagy

Aranyszigetnek nevezett területen helyezkedett el, egy a vidéket uraló hatalmas szélmalom és egy cigánytelep szomszédságában. **„Csak itt érzem magam jól. És csak itt tudok igazán dolgozni. Összes munkáim, amelyekkel feltűnést keltem, mind-mind tanyai alkotásaim. A magyar táj színei, hangulatai annyira lenyűgöző hatással vannak rám és annyira idekötnek, hogy úgy érzem, másutt nem is igen tudnék dolgozni.”**²

Koszta a tízes évek közepén, és jó pár évvel később is több képén megörökítette a lápvidéket, a malom sötét tömbjének tövében gubbasztó házikók fehérre mázolt falait és a cigányok színes életét. A képünk háttérében magasodó épületet is – mely az előtérben álló bokorral vertikális hangsúlyt ad a kompozíciónak – valószínűleg a berekháti malom alkotói sziluettje ihlette. Bár a vitorla nem jelenik meg markánsan, az épület formája, arányai és fehér ablakai nem hagynak kétséget afelől, hogy Koszta egyik malmát látjuk. A szentesi levéltárban őrzött archív fotók a külteleki szélmalomokról és a mellettük meghúzódó tanyákról remek párhuzamai Koszta lírai alkotásainak. Látszik, hogy habár Koszta érzéken és

invenciózusan komponált, különösen a színek terén, teljesen hű maradt a látványhoz. **„Hallom néha, hogy transzponálok képeimen a színeket. Csodálkozom rajta, ha azt mondják, hogy nem olyan a kép, mint ahogy a természetben van. Pedig én csak azt csinálom ami, ott van! Persze nem szoktam nézni a részleteket, hanem az egészet. Nem egy színt, egy tónust külön, hanem együtt a mellette lévővel. Így aztán az ég néha azért sötétebb, hogy a fehér fal, amelyre rásüt a nap, 'kiblicceljen' (villámként ragyogjon ki). A képen a természet együttes megjelenése legyen.”**³ – vallja Herman Lipótnak 1932-ben.

Koszta legmarkánsabb stílusváltását a festészetében monográfusai éppen "malmos" képeihez kötik. E képtípus jellemzői, ahogyan a *Berekháti tanyán* is felfedezhetjük, a lilás-rózsaszínes reflexekkel tarkított, borongós, alkonyati égbolt, a lemenő nap megvilágította vakítóan fehér házfalak és a ragyogó piros kötényes vagy fejkendős staffázsfüggönyök. Ezek a motívumok együtt először alföldi "malmos" festményein tűntek föl.

Hársfalvi Magdolna

JEGYZETEK:

- 1 Lestyán Sándor: Koszta Józsefnél, a tanyai műteremben. In.: *Világ*, 1921. augusztus 28.
- 2 Koszta József. A magyar piktúra Cincinatusa, huszadik éve él vidéki tanyáján. In.: *Nemzeti újság*, 1933. január 1.
- 3 Herman Lipót: Művészek munka közben. Koszta József. In.: *Pesti Napló*, 1932. február 21. 1

